

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجازات اصلی، تکمیلی و تبعی

مؤلف: محمد رسا غفاری نیا

سرشناسه	: غفاری‌نیا، محمدرضا، ۱۳۷۴-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
	: Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: مجازات اصلی، تکمیلی و تبعی/ مولف محمدرضا غفاری‌نیا.
مشخصات نشر	: تهران: کهکشان علم، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۹ ص.
شابک	: 978-622-7020-00-7
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: مجازات -- ایران
موضوع	: Punishment -- Iran
موضوع	: مجازات (فقه) -- ایران
موضوع	: Punishment (Islamic law) -- Iran
موضوع	: مجازات تبعی -- ایران
موضوع	: Iran -- Accessory punishment*
موضوع	: مجازات تکمیلی -- ایران
موضوع	: Supplementary punishment -- Iran*
موضوع	: مجازات تبعی (فقه) -- ایران
موضوع	: Iran -- Accessory punishment (Islamic law)*
موضوع	: مجازات تکمیلی (فقه) -- ایران
موضوع	: Supplementary punishment (Islamic law) -- Iran*
رده بندی کنگره	: ۳۷۱۴KM.
رده بندی دیویی	: ۵۵۰۵/۳۴۵
شماره کتابشناسی	: ۵۸۷۹۷۲۴

تهران، میدان انقلاب، بعد از خ ۱۲ منبری جاو، پاساژ اندیشه، طبقه زیر همکف پ C10
 ۰۹۱۹۹۶۰۹۹۰۶ ۰۲۱-۶۶۹۵۵۰۰۴

مجازات اصلی، تکمیلی و تبعی

مؤلف: محمد رضا غفاری‌نیا

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

قیمت: ۲۹۰۰۰۰ ریال

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۷-۰۰۰-۷۰۲۰-۶۲۲-۹۷۸

کلیه حقوق چاپ محفوظ است

۷ مقدمه
۱۱ فصل اول:
۱۱ طبقه بندی مجازات ها و نهادهای جدیدالتأسیس در حقوق ایران
۱۳ مبحث اول: طبقه بندی مجازات ها
۱۳ گفتار اول: طبقه بندی ثانوی و فقهی مجازات ها
۱۴ بند اول: حدود
۱۵ بند دوم: قصاص
۱۶ بند سوم: دیات
۱۹ بند چهارم: تعزیرات
۲۰ گفتار دوم: طبقه بندی نسبی مجازات ها
۲۱ بند اول: مجازات اصلی
۲۱ بند دوم: مجازات تکمیلی
۲۶ بند سوم: مجازات تبعی
۲۷ گفتار سوم: طبقه بندی موضوعی مجازات ها
۲۸ بند اول: مجازات های بدنی
۳۳ بند دوم: مجازات سالب آزادی
۳۵ بند سوم: مجازات های محدود کننده آزادی
۳۷ بند چهارم: مجازات های مالی
۳۸ بند پنجم: مجازات سیاسی و عادی
۳۹ بند ششم: مجازات دائمی و موقت
۳۹ بند هفتم: مجازات های منع از اشتغال به شغل، حرفه یا کار معین
۴۰ بند هشتم: مجازات های سالب حق

۴۲	بند نهم: مجازات های سالب حیثیت
۴۳	مبحث دوم: نهادهای جدیدالتأسیس در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۴۳	گفتار اول: جایگزین های حبس
۴۸	بند اول: دوره مراقبت
۵۱	بند دوم: خدمات عمومی
۵۱	بند سوم: جزای نقدی روزانه
۵۲	بند چهارم: حبس خانگی
۵۲	بند پنجم: محرومیت از حقوق اجتماعی
۵۴	گفتار دوم: نظام آزادی
۵۷	گفتار سوم: تملیق مجازات
۶۰	گفتار چهارم: تعیین مجازات
۶۷	گفتار پنجم: تعدد و تکرار مجازات تکمیلی
۶۹	فصل دوم:
۶۹	شرایط اعمال و چالش های مجازات تبعی و تبعی
۷۱	مقدمه
۷۳	مبحث اول: شرایط اعمال و چالش های مجازات حکمی
۷۳	گفتار اول: نوع جرم
۷۴	گفتار دوم: نوع مجازات
۸۰	گفتار سوم: نوع مجرم
۸۴	گفتار چهارم: شرایط حکم دادگاه
۸۵	گفتار پنجم: ضمانت اجرای مجازات تکمیلی
۸۸	مبحث دوم: شرایط اعمال و چالش های مجازات تبعی
۸۹	گفتار اول: نوع جرم
۹۴	گفتار دوم: نوع مجازات
۱۱۰	گفتار سوم: شرایط حکم دادگاه
۱۲۱	فصل سوم:

- ۱۲۱ مصادیق مجازات تکمیلی و تبعی در فقه و حقوق ایران
- ۱۲۳ مبحث اول: مصادیق مجازات تکمیلی و تبعی در فقه و حقوق ایران
- ۱۲۳ گفتار اول: مصادیق مجازات های تکمیلی و نحوه اجرای آن
- ۱۲۳ بند اول: مصادیق مجازات های تکمیلی
- ۱۳۸ بند دوم: نحوه اجرای مجازات تکمیلی
- ۱۴۷ گفتار دوم: مصادیق مجازات تبعی
- ۱۴۷ بند اول: مصادیق مجازات تبعی در حقوق ایران
- ۱۵۲ بند دوم: مصادیق مجازات تبعی در فقه امامیه
- ۱۵۷ گفتار سوم: مجازات تکمیلی و تبعی در قوانین متفرقه
- ۱۵۸ گفتار چهارم: مجازات تبعی در نظریات اداره کل امور حقوقی قوه قضائیه
- ۱۶۹ منابع

مقدمه

مجازات در لغت به معنای جزا دادن، پاداش دادن، کیفر دادن و سزای کسی را دادن است. در کتاب حقوق جزای عمومی نیز آمده است: «از نظر لغوی، مجازات، کفاره فرد است برای جرمی که مرتکب شده است». در قرآن کریم نیز مجازات به همین معنی آمده است: «و جزاهم بما جرتا عنهما حریراً» و «و السارق و السارقه فاقطعوا ایديهما جزاء بما کسبا نکالاً من الله و الله عزیز حکیم»^۱

در اصطلاح حقوقی تعاریف متعددی از مجازات ارائه شده است: «مجازات عبارت است از عکس‌العمل به صورت رنج رسیبی که به بزهکار اعمال می‌شود. از این رو مجازات توأم با رنج و تعب است و همین خصوصیت باعث می‌شود تا مجازات ماهیتاً از تدابیر پیشگیری از وقوع جرم و الزام به جبران ضرر و زیان در دعای حقوقی متمایز شود.» و «مجازات عبارت از تنبیه و کیفری است که بر مرتکب جرم تحمیل می‌شود. مفهوم رنج از مفهوم مجازات غیرقابل تفکیک است و در واقع رنج و تعب است که مشخصه حقیقی مجازات می‌باشد.» همچنین «مجازات عبارت است از هر نوع صدمه یا محدودیتی که بر طبق قانون و به منظور تحقق بخشیدن به هدف‌های خاصی از طرف دادگاه نسبت به جسم و جان، حیثیت، آزادی، مال و دارایی مجرم تحمیل می‌شود. مانند اعدام، قصاص نفس و عضو، زدن حد تازیانه یا شلاق تعزیری، جزای نقدی، حبس‌های کوتاه مدت یا بلند مدت و نظایر آن‌ها»

۱. انسان، آیه ۱۲ و مانند، آیه ۳۸

در تعریف مجازات جنبه‌های مختلفی وجود دارد که بایستی در نظر گرفته شود : مجازات ملازمه با عدالت واقعی دارد. پس اولین نکته در بیان تعریف مجازات، رعایت عدالت است.

اگر برای شناخت حقیقت مجازات به تاریخ مراجعه کنیم، ملاحظه می‌شود که مجازات در ابتدای امر عبارت از عکس‌العمل جامعه در مقابل عمل مجرمانه بوده، ولی بعدها که جامعه تشکیلات و انتظامی یافت و دولت به وجود آمد، این عکس‌العمل اجتماعی هم شکل حقوقی به خود گرفت. بنابراین مجازات باید هدفی را تعقیب و این هدف می‌بایست در تعریف کاملاً مشخص گردد.

واضح و اجرکنند مجازات باید در تعریف ذکر شود. محدوده مجازات باید مشخص شود.

بنابراین با توجه به این نکات می‌توان مجازات را این‌گونه تعریف کرد: «مجازات مجموعه قواعد مورد تأیید جامعه است که ضامن اجرای عدالت واقعی است و سعی در هدایت مجرم اصلی و یا احتمالی، بازدارندگی دیگران از ارتکاب جرم؛ ارضاء فطرت عدالت خواهی مجنی علیه و حمایت از جامعه است. باید توجه داشت که توسط قوه مقننه وضع و به وسیله قوه قضاییه به مورد اجرا گذارده می‌شود. از طرف دیگر قانون‌گذار در ماده (۲) قانون مجازات اسلامی بیان کرده است که: «هر رفتاری که از نفع و ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است، جرم محسوب می‌شود».

بنابراین، می‌توان چنین نتیجه گرفت که: «مجازات آزاری است که قاضی به علت ارتکاب جرم به نشانه نفرت جامعه از عمل مجرمانه و مرتکب آن برای شخصی که مقصر است بر طبق قانون تعیین می‌کند. آزار را، که صدمه‌ای به حقی از حقوق مجرم وارد می‌آورد نباید هدف مجازات تلقی کرد. هدف مجازات اصلاح مجرم، دفاع اجتماعی و اجرای عدالت است. آزار وسیله نیل به این هدف عالی است. مجازات را قاضی در حدودی که قانون معلوم نموده است، تعیین می‌کند. مجازات ضامن اجراء قواعد مربوط

به نظم عمومی است و از سایر وسائل تضمینیه ممتاز و مشخص است. مجازات شخصی است و برای همه یکسان است».

همزمان با پیشرفت جوامع بشری برای ایجاد نظم و امنیت، در انواع مجازات‌ها تغییر و تبدیل ایجاد شده است. مجازات‌ها از حیث موضوع به مجازات‌های اصلی، تکمیلی و تبعی تقسیم می‌شوند. مجازات تکمیلی و تبعی به منظور پیشگیری از ارتکاب مجدد فعل مجرمانه و تشدید مجازات علیه مجرم اعمال می‌گردد. قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲، مجازات‌های اصلی را برای اشخاص حقیقی به حدود، قصاص، دیات و تعزیرات تقسیم کرده است. باید توجه شود مجازات تبعی فقط در جرایم عمدی محکوم‌عیه را از حقوق اجتماعی سررم می‌کند ولی مجازات تکمیلی می‌تواند بعضاً در جرایم عمدی در حد و قصاص و جرایم غیر عمدی مجازات تعزیری درجه شش تا یک مصداق داشته باشد. در باب اعمال مجازات تکمیلی و تبعی باید گفته شود این مجازات‌ها را باید اقداماتی پیش‌گیرنده در مقابله با تکرار جرم و ارباب مجرمین بالفعل دانست که ماهیتی کیفری تأمینی دارند و موضوع هر دو مجازات، مبرومیت از حقوق اجتماعی است. در واقع قانون‌گذار با اعمال این مجازات‌ها به گونه‌ای به حمایت از جامعه و حفظ نظم آن و از طرفی به اصلاح و مقابله با حالت خطرناک مجرم پرداخته است.